

MITT NYA HEM

**PEDAGOGISKA ÖVNINGAR
FÖR GYMNASIET**

**OM BARN
PÅ FLYKT**

Mitt nya hem, en 360-upplevelse om barn på flykt, är en interaktiv berättelse där eleven besöker Nyarugusu i Tanzania, ett av världens största flyktingläger. Eleven tar rollen som ett av barnen i lägret och får uppleva hur det är att ha ett flyktingläger som sitt nya hem. Det möjlig-görs genom en unik kombination av VR-teknik och 360-film och bild som eleverna navigerar i med hjälp av skolans utrustning. Ett barns röst berättar på svenska om vardagen och de olika platserna i lägret, medan eleven själv utforskar dem. Berättelsen är autentisk: det är de verkliga flyktingbarnens berättelser, som vi samlat under vårt arbete med barnen i lägret.

Syftet med materialet

Vi vill möjliggöra för elever att se verkligheten för barn på flykt genom att kliva in i deras värld. Tack vare "spelifierat" lärande kan eleverna interagera med berättelsen och på ett roligt sätt lära sig om en viktig och aktuell fråga. Genom de fem uppgifterna kan eleverna utforska aspekter av barns rättigheter utifrån tillvaron i ett flyktingläger. Uppgifterna är baserade på olika rättigheter ur barnkonventionen: rätten till vatten, utbildning, skydd, föräldrar och lek. Varje uppgift finns i olika svårighetsgrad för mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet. Det går att arbeta med ett uppgift i 1-3 timmar beroende på hur många av övningarna som används.

Bakgrund och fakta

30 miljoner barn är på flykt världen över. Många flyktingkriser sker i det tysta, långt bort från västerländska mediers intresse. Plan International arbetar på plats med stöd till barn och deras familjer i många av dessa kriser. Till Tanzania har fler än 100 000 barn flytt undan våld i hemlandet Burundi. I Mitt nya hem finns fakturarutor som eleverna kan öppna för att få mer information om situationen och platsen.

Vilken utrustning krävs?

Eleverna behöver mobil, dator eller surfplatta för att ta sig runt i flyktinglägret. Det finns även en VR-version (virtual reality) som kan klickas upp i menyn till höger inne i upplevelsen. För att använda VR-versionen behöver er skola ha tillgång till VR-utrustning i form av t.ex. Samsung Gear VR eller enklare cardboards.

VARFÖR SKA DU ANVÄNDA MITT NYA HEM I UNDERVISNINGEN?

Stöd från läroplanerna

För både grundskolan och gymnasiet är uppdraget för mänskliga rättigheter tydligt:

”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla.”

I enlighet med skolans läroplaner främjar Mitt nya hem förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. De mänskliga rättigheternas innebörd och betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen, nämns specifikt i undervisningen i samhällskunskap för årskurs 4-6, 7-9 och gymnasiet. Vidare ska undervisningen behandla enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor. Hur mänskliga rättigheter kränks i olika delar av världen är en del av samhällskunskapen för årskurs 7-9.

Sveriges politik för global utveckling

Sveriges politik för global utveckling (PGU) ger också ett tydligt mandat där identifikation, empati och vikten av att anlägga ett barnperspektiv betonas:

“För att Sveriges bidrag till global utveckling och kampen mot fattigdomen ska bli effektiv måste vi öka vår förmåga att sätta oss in i den fattiga individens verklighet.”

“...flera perspektiv måste anläggas samtidigt, t.ex. jämställdhetsperspektivet och barnperspektivet.”

Barnkonventionen

Enligt artikel 22 i barnkonventionen har barn på flykt rätt till skydd och hjälp att hitta sina föräldrar.

Konventionen om barnets rättigheter gäller för alla barn i världen och alla barn har rätt att känna till vilka rättigheter de har. Det är svensk skolas skyldighet att behandla barnets rättigheter och Mitt nya hem låter eleverna utforska frågor kopplade till barns rättigheter på ett kreativt sätt. Genom att röra sig i flyktinglägret Nyarugusu i Tanzania får eleverna en uppfattning av hur viktigt det är att rättigheter uppfylls och vad det kan innebära när de hotas.

De globala målen

De globala målen för hållbar utveckling som gäller 2016-2030 ger samtliga nationer i världen ett uppdrag att stärka barns rättigheter inte minst när det gäller god utbildning. Det fjärde målet handlar just om det och vill:

“säkerställa inkluderande utbildning och rättvis utbildning av god kvalitet.”

(www.globalamalen.se)

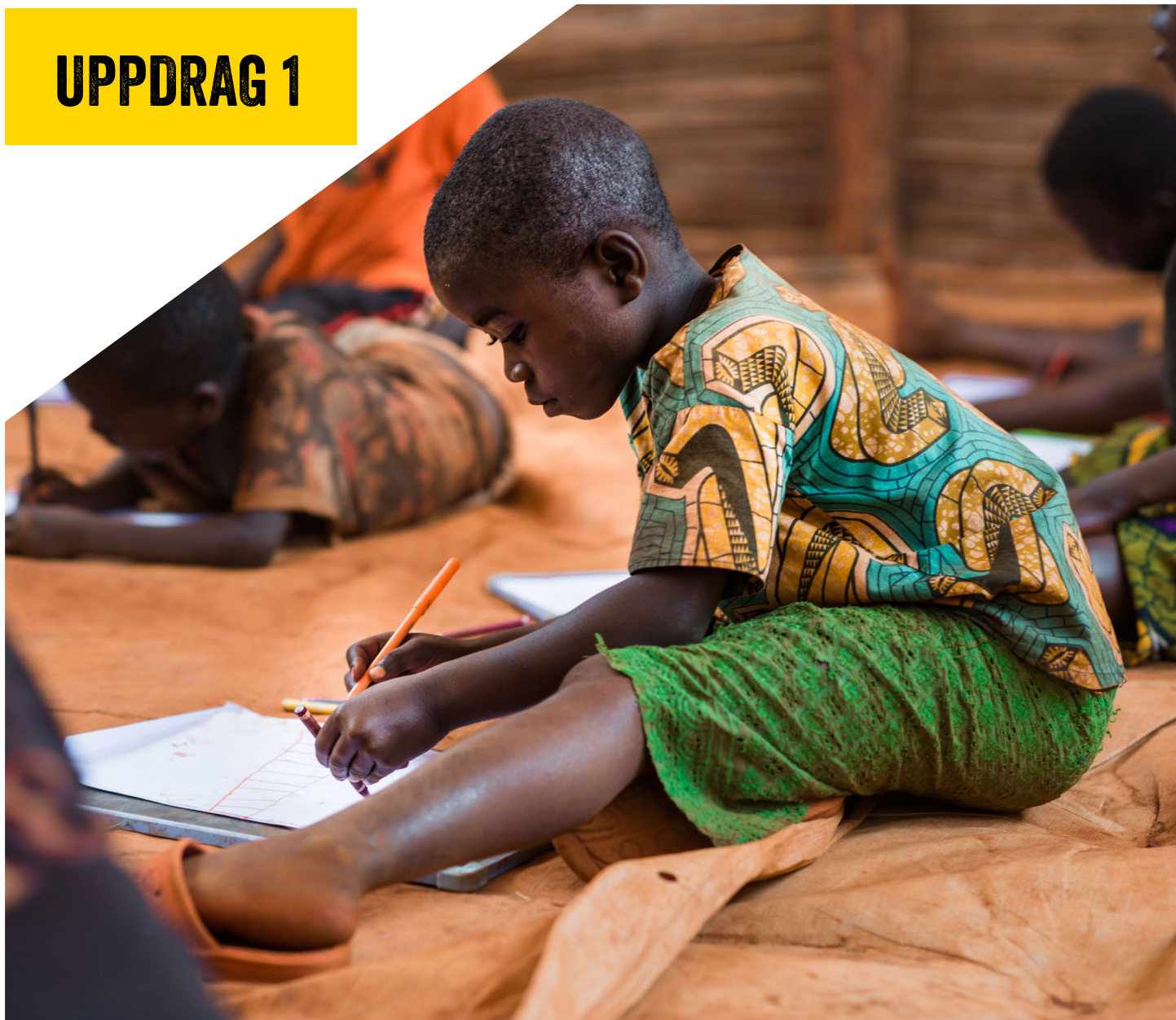
Hur är det pedagogiska materialet uppbyggt?

De pedagogiska övningarna är utformade som uppdrag som fokuserar på barns olika rättigheter med utgångspunkt i den digitala delen av Mitt nya hem. Uppdragen är anpassade till mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet och kan användas för att introducera och fördjupa arbetet med globala hållbarhetsfrågor och barns rättigheter i skolan. Ämnen som inkluderas i materialet är svenska, samhällskunskap/SO, NO och engelska.

Läroplanen vill uppmuntra till kreativt och formativt lärande genom:

- Ett tydligt syfte med övningarna.
- Öppna frågor som uppmuntrar till reflektion.
- Övningar som möjliggör fördjupat lärande.
- Deltagaraktiva övningar där elever utvecklar varandras lärande.
- En mångfald av övningar och arbetssätt att välja mellan.

UPPDRAG 1

BARNES RÄTT TILL SKYDD

TID: 1-3 TIM

SYFTE: Att reflektera över olika former av skydd som en av barns rättigheter och förutsättning för liv.

METOD: Navigera i Mitt nya hem (finns på Plan International Sveriges hemsida mittnyahem.plansverige.org), ta reda på fakta och lös uppgifterna utifrån inhämtad kunskap.

Läs följande introducerande text om barnkonventionen och situationen i Burundi för dina elever:

Barnkonventionen

Nästan alla länder i världen har skrivit under konventionen om barnets rättigheter, den kallas ofta Barnkonventionen. Den innehåller artiklar som säger vad regeringarna ska följa för att barnens rättigheter ska skyddas. Barn har t.ex. rätt att skyddas från alla former av våld, att gå i skolan, att få leka och ha fritid. Barnkonventionen gäller för alla barn i världen, både för dig i Sverige men även för de miljoner barn som är på flykt världen över och dem som du möter här i flyktinglägret Nyarugusu i Tanzania.

Barnkonventionen beskriver många olika former av skydd som barn har rätt till. Barn ska skyddas från all fysisk och psykisk skada, utnyttjande (ekonomiskt och sexuellt) och alla former av diskriminering. Om barn på flykt skriver barnkonventionen att:

Artikel 38

Barn ska skyddas mot krig och inget barn får användas som soldat.

Artikel 20

Ett barn som tillfälligt eller varaktigt berövats sin familjemiljö eller som för sitt eget bästa inte kan tillåtas stanna kvar i denna miljö skall ha rätt till särskilt skydd och bistånd från statens sida.

Varför flyr barnen?

Läget i landet Burundi i centrala Afrika har varit oroligt under lång tid. Nya våldsamheter blossade upp under 2015 och massor av människor har blivit tvungna att fly för sina liv till grannlandet Tanzania och flyktinglägret Nyarugusu. Flyktinglägret byggdes för att rymma 50 000 flyktingar men står nu värd för närmare 150 000 människor från Burundi och Demokratiska republiken Kongo, varifrån människor flytt sedan 1990-talet.

Dela ut texten, på den följande sidan till dina elever, sätt dem i par och låt dem läsa Erics berättelse.

JAG TÄNKER PÅ HUR DET BLIR NÄR REGNET KOMMER. **ERIC, 11.**

”**Jag heter Eric.** Jag är elva år och jag bor här i Nyarugusu. Vi kom hit från Burundi. Vi var förföljda och när vi såg att andra flydde hit bestämde vi oss för att också fly, annars skulle vi dödas. I mitt hjärta mådde jag dåligt, de ville döda oss. Men jag ville också gärna gå klart skolan och om vi flydde var jag rädd att jag inte skulle kunna göra det. Vi kom till fots med pappa, mamma, syskon och grannar. Jag kommer ihåg att första kvällen här i lägret hade vi ingenting att äta. Då var jag ledsen, men också glad över att komma hit.

Det här är min dag: När jag vaknar gör jag rent mitt ansikte och mina tänder. Sen går jag och hämtar vatten och gör annat som mina föräldrar vill ha hjälp med, som att gå till marknaden eller hämta ved. Sen går jag till skolan. Där läser vi franska, kirundi, matte och lite engelska. Jag älskar att lära mig engelska.

När jag kommer tillbaka från skolan hjälper jag till hemma, tvättar mina småsyskon och annat som behövs. Sen får jag tid att leka. Vi spelar fotboll och andra bollekar. Vi går till Plan Internationals center (ett av Plan Internationals sju barnsäkra platser i lägret, reds anmärkning) och träffar andra barn som ofta har med sig en boll, och så leker vi med dem. Eller om vi får låna en boll från Plan International. När jag är färdig med leken går jag direkt hem. På kvällen när jag ligger i sängen tänker jag på saker. Jag tänker på att regnet kanske kommer och hur det kommer bli nu när det blir regnsäsong. För när det regnar åker allt vatten in i tältet. Allt vi har blir blött. Då kan vi inte sova utan får stå upp hela natten.”

BESÖK FLYKTINGLÄGRET

Be eleverna arbeta i par och se till att varje par har utrustning för att navigera i flyktinglägret Nyarugusu. Uppmana eleverna att besöka Plan Internationals hemsida och klicka sig in på Mitt nya hem. Genom att utforska flyktinglägret kan eleverna lösa uppdragen nedan. Be dem skriva sina svar på ett papper.

1. Varför flyr du?
2. Var har du sovit första natten på flykt?
3. Vad erbjuder Plan International dig som barn för skydd i flyktinglägret?
4. Hur ser ditt nya hem ut?
5. Vad har du för säng?
6. Vad för "osynlig handel" sker på marknaden?
7. Vad används veden till och varför är vedsamling ett hot mot barns skydd?

**Gå igenom svaren tillsammans med dina elever.
Var det något speciellt de reagerade på?**

Facit

1. Du har flytt från konflikten i Burundi.
2. I ett hus på landsbygden i Tanzania, en bit utanför flyktinglägret.
3. De erbjuder barnsäkra platser med lek, utbildning och psykosocialt stöd.
4. Det är ett enkelt tält med få ägodelar.
5. En enkel matta, ihopvikt i ett hörn.
6. Den utbredda byteshandeln i lägret inkluderar tyvärr även barnarbete och sexuella tjänster mot varor och mat. Som barnrättsorganisation arbetar Plan International för att stoppa att barn utnyttjas.
7. Veden används till matlagning. Det är ofta barns uppgift att samla ved och det kan innebära säkerhetsrisker för barn, speciellt flickor, att gå långt från hemmet för att samla ved.

Film, reflektion och skrivövning

- Visa filmen "Home" som finns på FN:s sida om de globala målen (3 min på engelska) för dina elever, du hittar den på www.globalgoals.org.
- Skriv sedan ordet HEM på tavlan. Låt eleverna arbeta i par och fundera på vad ordet hem betyder för dem. Be eleverna skriva ner nyckelord.
- Sammanfatta sedan vad de kommit fram till i helklass. Skriv upp alla ord på tavlan.

Övning

Efter ni har sett filmen "Home" och diskuterat vad ett hem innebär ska eleverna skriva max en A4 på ämnet skydd och barns rättigheter. Rubriken för uppsatsen är: "Rätten till ett hem." De här fem orden ska finnas med i deras uppsats: Skydd, rätt, fly, skola och lek.

Ask your pupils to read the article below and answer in a few sentences what Plan International is doing world wide to protect children.

Communities Working Together to Protect Children

One of Plan International's key strengths is its close and long-term collaboration with communities and bringing communities together to drive long-term change. This has helped us gain important insights into how to strengthen community-based child protection. This work is now one of our global priorities for the coming years.

We recognise that communities, families and children themselves are an integral part of any effective child protection system. As such, we focus on bringing the participants together to collaborate in building a long-term protective environment for children in the communities where we work.

We recently launched a global project that includes researching, piloting and documenting adaptable models of child protection, developing advocacy in child protection and building child protection capacity. We are also bringing together a wide array of international child protection experts to agree on a future course of action on child protection mechanisms.

Effective child protection requires community members and leaders to be aware of and committed to children's right to protection, and involve the children in their care in the process. It also requires them to identify, prevent and respond to violence against children and to take measures to protect children in emergency situations. We are committed to working with community members to achieving this in the communities where we work.

We also support collective action by community members against harmful practices and discrimination towards specific groups or individuals. We enable community members to monitor issues and advocate for change amongst local and national duty-bearers and service providers. (www.plan-international.org)

Key

Plan International is doing many things to protect children world wide, including:

- Plan International works together with communities, families and children themselves to create child protection system.
- Plan International brings together many different child protection experts to find solutions.
- Plan International works with community members and leaders to make them aware of children's rights.
- Plan International involves children in the decision process.
- Plan International works to prevent discrimination.

Vocabulary (possible home work for the next lesson)

Collaboration = samarbete, samverkan
Community = lokalsamhälle, gemenskap
Integral part = här en viktig del
Environment = miljö
Launch = lansera
Piloting = testa
Adaptable = anpassningsbar
Advocacy = påverkan

Committed = engagerad
Prevent = förhindra
Respond = reagera
Take measures = vidta åtgärder
Emergency situations = nödsituationer
Harmful = skadlig
Monitor = bevaka
Issue = fråga/ämne t.ex. barns rätt är en viktig fråga

UPPDRAG 2

VATTEN

TID: 1-3 TIM

SYFTE: Att reflektera över vatten som en av barns rättigheter och förutsättning för liv.

METOD: Navigera i Mitt nya hem (finns på Plan International Sveriges hemsida mittnyahem.plansverige.org), ta reda på fakta och lös uppgifterna utifrån inhämtad kunskap.

► Läs följande text för dina elever:

Rent vatten är en mänsklig rättighet, men fortfarande saknar 663 miljoner människor tillgång till rent vatten och varje dag dör 800 barn under fem år på grund av smutsigt vatten, brist på toaletter och dålig kunskap om hygien. Enligt barnkonventionen har varje barn rätt till skälig levnadsstandard, en bostad, kläder, mat och rent vatten. Tillgången till rent vatten är mycket begränsad i flyktinglägret Nyarugusu. Det finns platser med vattenpumpar men de är inte alltid på och det finns långt ifrån så mycket vatten per person som vi använder i Sverige.

► Be dina elever gissa:

- Hur många liter vatten använder man i Sverige per person och dag?
(Svar: 160 liter per person och dag).

► Be eleverna resonera tillsammans i par:

- Räkna hur många gånger om dagen ni använder vatten?

► Be eleverna fortsätta arbeta i par och se till att varje par har utrustning för att navigera i flyktinglägret Nyarugusu i Tanzania genom att besöka Plan International Sveriges hemsida och Mitt nya hem. Genom att utforska flyktinglägret kan eleverna lösa uppdragen nedan. Be dem skriva sina svar på ett papper.

1. Hur många liter vatten får du i flyktinglägret?
2. Vad innebär det att ha så begränsad tillgång till vatten?
3. Du äter mycket ugali, vad är det?
4. Hur kan man skaffa mer mat i flyktinglägret?
5. Hur många gånger om dagen äter du i flyktinglägret?
6. På vilket sätt kan vatten också vara ett problem?

**Avsluta med att låta eleverna jämföra sina svar i grupper om fyra.
Gå igenom svaren med hela klassen.**

Facit

1. Varje person får 12 liter vatten per dag.
2. Diskutera elevernas egna svar.
3. Ugali är basfödan i många afrikanska länder, det är en gröt på majs mjöl och vatten.
4. Genom byteshandel som sker på marknaden, t.ex. byter människor tvål mot majs mjöl.
5. Du äter 2 gånger om dagen, maten räcker bara till det.
6. När det regnar kan det bli översvämning i lägret och allt i deras tält blir blött.

► Skrivövning

Identifikation leder till empati. Eleverna behöver få gå runt i lägret för att få inspiration till skrivuppgiften. Be eleverna fortsätta skriva Erics berättelse i jagform i 7 minuter utifrån texten nedan. Be dem beskriva hur vatten kan vara både livsviktigt och livsfarligt. Rubriken på uppsatsen ska vara: "Vatten, livsviktigt och livsfarligt".

"På kvällen när jag ligger i sängen tänker jag på saker. Jag tänker på att regnet kanske kommer och hur det kommer bli nu när det blir regnsåsong. För när det regnar åker allt vatten in i tältet. Allt vi har blir blött. Då kan vi inte sova utan får stå upp hela natten."

Global Goal six - Clean water and sanitation

Introduce Global Goal six by asking the students to read the targets and answer the five questions below:

1. Read the target for the sixth global goal concerning clean water and sanitation.
2. Choose 5-10 difficult words and translate them to Swedish.
3. Explain in a few sentences why water is a right for all children and what can happen if that right is not fulfilled.
4. Explore the website www.globalgoals.org to learn more about the global goals.
5. Why is there a specific Global Goal for clean water and sanitation? Write three arguments for why the issue is important and needs its own Global Goal.

Targets for Global Goal six:

- By 2030, achieve universal and equitable access to safe and affordable drinking water for all
- By 2030, achieve access to adequate and equitable sanitation and hygiene for all and end open defecation, paying special attention to the needs of women and girls and those in vulnerable situations
- By 2030, improve water quality by reducing pollution, eliminating dumping and minimizing release of hazardous chemicals and materials, halving the proportion of untreated wastewater and substantially increasing recycling and safe reuse globally
- By 2030, substantially increase water-use efficiency across all sectors and ensure sustainable withdrawals and supply of freshwater to address water scarcity and substantially reduce the number of people suffering from water scarcity
- By 2030, implement integrated water resources management at all levels, including through transboundary cooperation as appropriate
- By 2020, protect and restore water-related ecosystems, including mountains, forests, wetlands, rivers, aquifers and lakes
- By 2030, expand international cooperation and capacity-building support to developing countries in water- and sanitation-related activities and programmes, including water harvesting, desalination, water efficiency, wastewater treatment, recycling and reuse technologies
- Support and strengthen the participation of local communities in improving water and sanitation management

UPPDRAG 3

BARNES RÄTT TILL TRYGGHET & FÖRÄLDRAR

TID: 1-3 TIM

SYFTE: Att eleven reflekterar över barns rätt till trygghet och föräldrar och vad konsekvenserna blir när rättigheter kränks.

METOD: Navigera i Mitt nya hem (finns på Plan International Sveriges hemsida mittnyahem.plansverige.org), ta reda på fakta och lös uppgifterna utifrån inhämtad kunskap.

Läs artiklarna från barnkonventionen nedan för dina elever för att visa hur barn har rätt till trygghet och föräldrar:

Artikel 7–8

Barnet har rätt till ett namn och en nationalitet. Barnet har rätt, så långt det är möjligt, att få veta vilka föräldrarna är. En stat får inte ta ifrån barnet dess namn eller nationalitet.

Artikel 9

Barnet ska inte hållas åtskilt från sina föräldrar mot sin vilja, utom när det är för barnets bästa. Barn som inte bor med båda föräldrarna ska ha rätt att träffa båda två regelbundet.

Artikel 10

Ansökningar från familjer som vill återförenas över statsgränser ska behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt.

Artikel 20–21

Barnet, som berövats sin familjemiljö, ska ha rätt till alternativ omvårdnad. Vid adoption ska staterna säkerställa barnets bästa i enlighet med gällande lagar.

Artikel 20–21

Ett barn på flykt har rätt till skydd och hjälp att hitta sina föräldrar.

Be eleverna arbeta i par och se till att varje par har utrustning för att navigera i flyktinglägret Nyarugusu i Tanzania genom att besöka Plan Internationals hemsida och "Mitt nya hem". Genom att utforska flyktinglägret kan eleverna lösa uppgifterna nedan. Be dem skriva sina svar på ett papper.

1. Vem sade till dig att fly och varför flydde du ensam?
2. Det bor 150 000 människor i flyktinglägret, hur många av dem är barn?
3. Gå till ditt nya hem, det heter "Här bor jag" på kartan. Vem är Elise och varför bor du med henne?
4. Gå ut till vägen, vad är det du hoppas på när du ser bussar komma förbi?
5. Gå till Plan Internationals barnsäkra plats och se dig omkring, gå till lektionen. Du verkar ha en god relation med Bakari. Vad betyder det för dig att det finns någon som tar sig tid att prata med dig om hur du har det i flyktinglägret?

Facit

1. Farmor sa till mig att fly. Jag flydde för att det var för farligt att vara kvar i Burundi. Något kan ha hänt med min mamma och pappa. Mina småsyskon var för små för att orka med flykten och farmor för gammal. Därför flydde jag ensam.
2. Mer än hälften av de 150 000 flyktingarna i lägret är barn och många av dem kommer ensamma.
3. Elise är din fostermamma och du bor med henne eftersom du kom ensam till flyktinglägret.
4. Att få se min familj sitta i en av bussarna som kommer till lägret med nya flyktingar.
5. Eleverna resonerar utifrån vad de vet om pojken berättelse och känslor.

▶ Talövning: En viktig person i mitt liv

Be eleverna ta med ett foto (eller bild i mobiltelefon) på en familjemedlem. Låt eleverna förbereda ett tal på 3 minuter där de berättar om personen på bilden (intressen, personlighet, utseende etc.) och beskriva varför hen är viktig i deras liv. Sätt sedan eleverna i grupper på fyra där de får berätta utifrån sitt kort.

▶ Livsvillkor i Burundi

Redan före den pågående flyktingkrisen i Burundi var landet ett av de fattigare i världen med relativt låg förväntad livslängd. Använd dig av Gapminder för att lära dig mer om Burundi. Gapminder erbjuder rörliga grafer där man kan följa utvecklingen för alla världens länder utifrån flera olika områden, som hälsa, ekonomi eller miljöpåverkan. Gapminder skapades av Hans Rosling, professor i internationell hälsa. Har du inte redan sett hans föreläsningar rekommenderar vi att du tittar på en på youtube. (<https://youtu.be/BPt8EITQMIg>)

1. **Livslängd** – Titta på grafen (www.bit.ly/1KbEMd4) och se hur länge en person i Burundi kunde förväntas leva 2013 och vad den genomsnittliga inkomsten var. Jämför med Sverige.
2. **Barnadödlighet** – Den här grafen visar barnadödlighet i Burundi, alltså hur många barn av 1000 som dör före sin femårsdag. Öppna grafen (www.bit.ly/1KbFAi6) och jämför Burundi med Tanzania och Sverige).
3. **Antal barn** – Öppna grafen (www.bit.ly/20ywzBF) och se hur många barn varje kvinna födde i Burundi, Tanzania och Sverige 1970. Tryck på "Play" och se hur antalet barn per kvinna förändras över tid.

Diskutera sedan vad eleverna lärt sig om Burundi genom statistiken i Gapminder. Använd tavlan och gör en gemensam sammanfattning.

UPPDRAG 4

BARNES RÄTT TILL LEK

TID: 1-3 TIM

SYFTE: Att eleven reflekterar över barns rätt till lek och vad konsekvenserna blir när rättigheten kränks.

METOD: Navigera i Mitt nya hem (finns på Plan International Sveriges hemsida mittnyahem.plansverige.org), ta reda på fakta och lös uppgifterna utifrån inhämtad kunskap.

Börja lektionen med att ställa följande tre frågor till dina elever:

1. Vad gör du och dina kompisar på fritiden?
2. Vad skulle ni göra om ni inte hade elektroniska leksaker som datorer, paddor och telefoner?
3. Alla barn har rätt till fritid och lek, hur tror du det fungerar för barn i flyktingläger?

Be sedan eleverna arbeta i par och se till att varje par har utrustning för att navigera i flyktinglägret Nyarugusu i Tanzania genom att besöka Plan Internationals hemsida och "Mitt nya hem". Genom att utforska flyktinglägret kan eleverna lösa uppgifterna nedan. Be dem skriva sina svar på ett papper.

Facit

1. Gå till Plan Internationals barnsäkra plats och hitta några rättigheter som barn har, lista tre rättigheter.
2. Vad kan barn få hjälp med på den barnsäkra platsen?
3. Varför tror du det är viktigt att det finns en barnsäker plats med vuxna?
4. Resonera kring hur det skulle kunna påverka ett barn att inte få leka.

1. Enligt barnkonventionen har alla barn särskilda rättigheter, som att skyddas från våld, gå i skolan och att få tid att leka. Det gäller även de miljoner barn som är på flykt. Därför finns den här barnsäkra platsen, dit hundratals barn kommer varje dag.
2. Här, på den barnsäkra platsen, pågår dagligen aktiviteter för att stärka barnen i deras tuffa vardag: stödsamtal, övningar om rättigheter och lektioner om smittsamma sjukdomar. Ett särskilt stöd finns för flickor, eftersom flickor är särskilt utsatta.
3. Barn är utsatta i situationen som flyktingar, speciellt de barn som kommer ensamma. Deras skolgång blir avbruten och de är utlämnade. Plan Internationals barnsäkra plats erbjuder säkerhet, trygghet och möjlighet att få hjälp med problem. De erbjuder även möjlighet till utbildning och lek.
4. Elevernas egna resonemang.

Övning

Dela ut texten på nästa sida till dina elever, med instruktionen: läs artikeln "Lek och allvar i Nyarugusu". Diskutera följande frågor med din klasskamrat:

1. Hur tror du fritidsaktiviteter och sport kan bidra till att barnen mår bättre?
2. På vilket sätt erbjuder Plan International en plats för lek och skoj?
3. Hur skulle du utforma en barnsäker plats?

Lek och allvar i Nyarugusu

På fotbollsplanen färgas kläderna snabbt röda av den ockrafärgade jorden. Solen bränner obarmhärtigt på nakna nackar, men glädjen i spelet vinner över värmen. Barn utgör 60 procent av invånarna i Nyarugusu. De är barn som redan har sett mer än de flesta vuxna. – Vi flydde från döden, säger 11-åriga Feniya, som kom hit i maj i år tillsammans med mamma, pappa och syskon. – Vi flydde till fots i tre dagar. Jag minns inte så mycket. Men här är vi säkra, här är ingen efter oss.

Flyktinglägret har på kort tid blivit hem åt tre gånger så många som det en gång byggdes för och organisationerna på plats har därför en tuff uppgift att se till att uppfylla alla behov. För Plan International är skyddet av barn viktigast och man har därför skapat totalt sju barnsäkra platser i lägret. Till dem kommer barn för att ha en trygg plats för lek och skoj men också för att få stöd. – Jag kommer själv från fattiga förhållanden och kan känna igen mig i många av barnens berättelser, berättar Bakari Mkamba, socialarbetare och ansvarig för verksamheten på Plan Internationals barnsäkra plats i zon 9 i lägret. Här tar man emot närmare 400 barn varje dag och personalstyrkan stötts upp av volontärer som själva är flyktingar. Många av barnen som kommer hit har behov av att berätta om svåra saker och få professionellt stöd. Ofta är det första gången de öppnar sig för en vuxen.

I det lilla materialtältet bredvid fotbollsplanen är hettan tryckande men tältduken skyddar mot solen. Bakari pratar med 16-åriga Dismas som flytt från grannlandet Burundi efter att ha sett sin pappa mördas. Hans mamma är död sedan länge och Dismas flydde därför själv över gränsen till Tanzania. I lägret har han tilldelats en fosterfamilj, men Bakari har förstått att allt inte står rätt till. – Mina fosterföräldrar är alkoholister, förklarar Dismas. De går iväg på kvällarna och när de kommer hem är de berusade. Då tvingas jag tvätta deras nedkränkta kläder.

Dismas pratar tyst och ser ner på sina händer. Han berättar att han också har en ögonsjukdom som gör ont och som gör att han inte längre kan gå i skolan. Bakari lyssnar och antecknar. Dismas berättelse ska rapporteras till en annan organisation i lägret som har hand om placeringen av ensamkommande barn.

Förhoppningen är att han snart ska få en ny fosterfamilj. Under tiden får Dismas psykosocialt stöd genom Plan International. Det är många barn som liksom Dismas har svåra trauman att hantera från före och under flykten. Det kan också handla om våld och andra övergrepp som barnen utsatts för i lägret. Svåra samtal som dröjer sig kvar hos personalen.

– På kvällarna tänker jag på alla berättelser jag tagit del av under dagen och på vad som ska hända med pojkar som Dismas, berättar Bakari. Hur blir det med honom i framtiden? Kommer han att få många problem och hur kan jag fortsätta att hjälpa honom? Jag hoppas kunna följa Dismas. Jag skulle vilja se honom växa upp och få en egen familj. Då skulle jag må bra.

Efter samtalet med Dismas rotar Bakari fram ett antal rockringar som han sträcker ut till otåligt väntande händer. Han tittar sig runt i det lilla utrymmet där några bollar, ett gäng plastdockor, kitor och papper förvaras i tre trälådor. – Jag hade velat ha så mycket mer material här, säger han och slår ut med händerna. Stora grejer, som en klätterställning, gungor eller ett fotbollsmål. Men det här är allt vi kan erbjuda barnen som kommer.

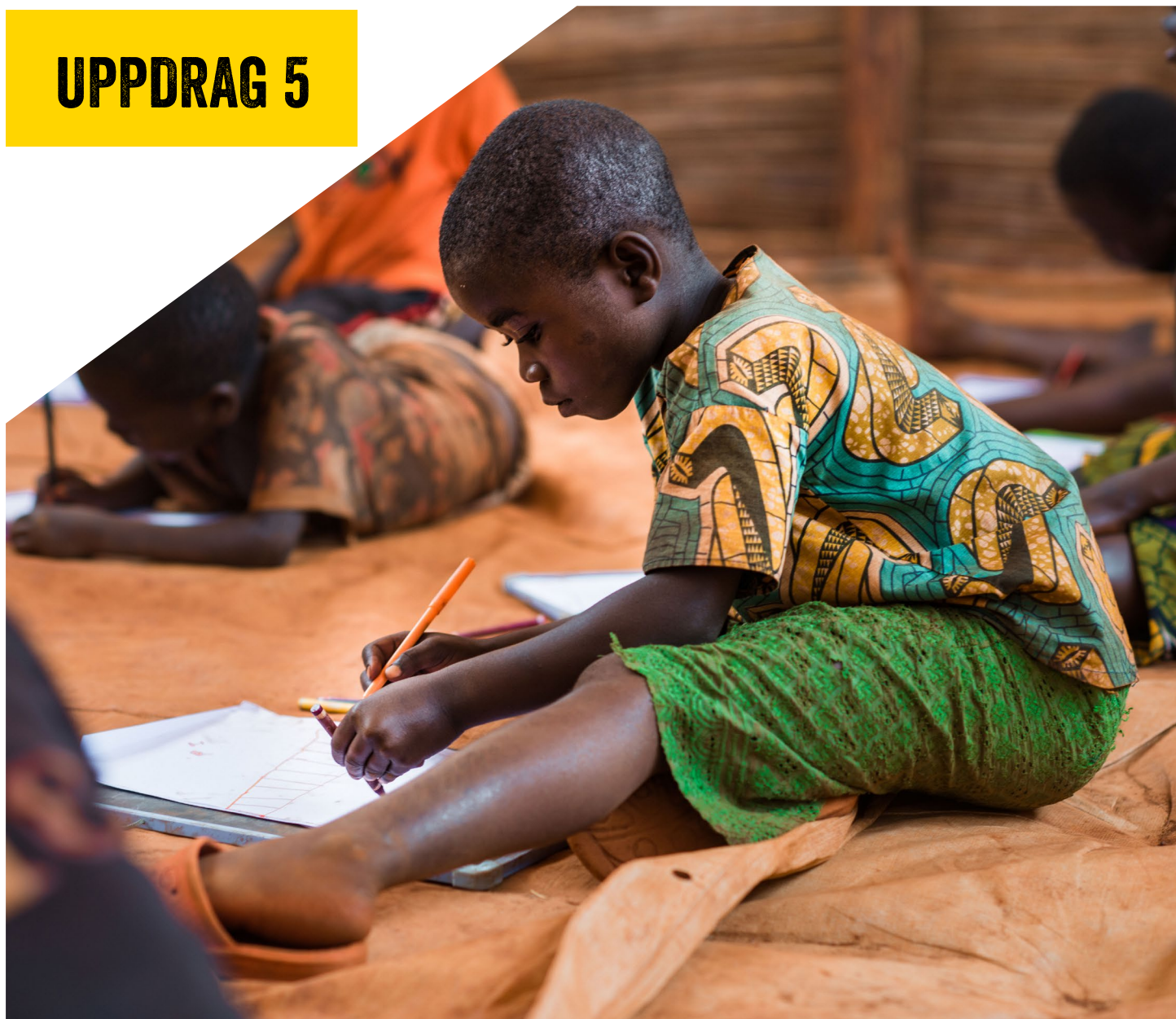
Lekövning

Börja med att citera Barnkonventionen som tydligt uttrycker barns rätt att leka. Skriv på tavlan (artikel 31): "Varje barn har rätt till lek, vila och fritid"

- Fråga sedan eleverna vad de har eller hade favoritlekar när de var mindre?
- Introducera sedan leken; "Rita, gissa, spring" (ca 30 min)
- Dela in klassen i två lag och lek "rita, gissa, spring". Be en elev rita saker från flyktinglägret (vattenpump, tält, fotboll, tvål etc) på tavlan och be lagen gissa vad de föreställer. Den som ritar får inte prata. Först till 15 poäng vinner. Alternativt: be eleverna rita barns olika rättigheter (rätten till fritid, utbildning, skydd etc), alla rättigheter finner ni här:
<http://www.barnombudsmannen.se/for-dig-under-18/barnkonventionen/>
- Fortsätt med charader där eleverna i grupper ska visa på olika rättigheter utan att prata. Exempel på rättigheter är rätten till frihet, skydd, föräldrar, lek, bostad, utbildning m.fl.

UPPDRAG 5

BARNES RÄTT TILL UTBILDNING

TID: 1-3 TIM

SYFTE: Att reflektera över barns rätt till utbildning och vad konsekvenserna blir när rättigheten kränks.

METOD: Navigera i Mitt nya hem (finns på Plan International Sveriges hemsida mittnyahem.plansverige.org), ta reda på fakta och lös uppgifterna utifrån inhämtad kunskap.

Börja med att skriva ner citatet från mottagaren av Nobels fredspris Malala Yousafzai på tavlan: "One child, one teacher, one book and one pen can change the world."

Visa en bit av Malalas Nobeltal som introduktion (hela: 26 min).

Länk till talet: <https://www.youtube.com/watch?v=MOqJotJrFVM>

Efter att ni sett klippet ovan be eleverna att i par lista positiva saker med att få gå i skolan. Sammanfatta allt de kommit fram till och skriv ner deras förslag på tavlan. Be sedan eleverna fortsätta arbeta i par och se till att varje par har utrustning för att navigera i flyktinglägret Nyarugusu i Tanzania genom att besöka Plan Internationals hemsida och "Mitt nya hem". Genom att utforska flyktinglägret kan eleverna lösa uppgifterna nedan. Be dem skriva sina svar på ett papper.

1. Hur får du utbildning i flyktinglägret?
2. Titta runt i klassrummet. Hur skiljer det sig från ditt klassrum?
3. Vad lär du dig om hygien på lektionen?
4. Varför är läraren viktig för dig?
5. Vilka jobbar i skolan?

Facit

1. Plan International erbjuder utbildning på den barnsäkra platsen.
2. Egna förslag.
3. Att det är viktigt att tvätta händerna för att hålla sig frisk och undvika allvarliga sjukdomar.
4. Läraren är en vuxen som ger stöd och är någon man kan prata med.
5. Personalen på skolan är ofta själva flyktingar som flytt från krig och konflikt.

Gör frågesporten i par. Be eleverna gissa svaren och gå sedan igenom rätt svar tillsammans med klassen.

1. Att gå i grundskolan är en mänsklig rättighet. Och det ska vara gratis. Det säger barnkonventionen. Men för många barn uppfylls inte denna rättighet. Hur många barn i världen går inte i skolan, 28, 48 eller 58 miljoner?
2. Hur många människor i världen kan inte läsa en bok eller skriva sitt namn, 100, 757 eller 850 miljoner?
3. Hur stor andel av världens barn går i grundskola, 51, 71 eller 91%?
4. Av alla barn som börjar skolan, hur stor andel är flickor, 40, 50 eller 60%?
5. Hur stor andel av barnen i världen har fått vaccin mot mässling, 84, 94 eller 100%?
6. Hur stor andel av alla förlossningar i världen sker med utbildad personal, 51, 71 eller 91%?
7. Hur stor andel av alla människor i världen har tillgång till internet, 13, 43 eller 93%?

Facit

1. 58 miljoner <https://unicef.se/fakta/utbildning>
2. 757 miljoner <https://unicef.se/fakta/utbildning>
3. 91% (Staffan Landin, Blir världen bättre?)
4. (50%) (Staffan Landin, Blir världen bättre?)
5. (84%) Sök på: [http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf)
6. 71% Sök på: [http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf)
7. 43% Sök på: [http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf)

Låt eleverna läsa om FN:s globala mål och delmål för utbildning till alla. Se nedan. Låt dem sedan skriva tre nya delmål som relaterar till er skola. Med andra ord, vad krävs för att er skola ska bli ännu bättre på utbildning?

Mål 4 God utbildning för alla

Utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet. Trots det beräknas fortfarande 250 miljoner barn inte kunna läsa och skriva när de når fjärde årskursen. 774 miljoner människor i världen är inte läs- och skrivkunniga, varav två tredjedelar är kvinnor. Forskning visar att inkluderande utbildning av god kvalitet för alla är en av de viktigaste grunderna för välbefinnande, hälsa och jämställdhet i varje samhälle. Det gäller särskilt för investeringar i flickors utbildning där effekterna är påtagliga när det gäller att främja inkluderande ekonomisk utveckling och minskad fattigdom.

Delmål för mål 4:

- 4.1** Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.
- 4.2** Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar har tillgång till förskola av god kvalitet som ger omvårdnad och förbereder dem för att börja grundskolan.
- 4.3** Senast 2030 säkerställa alla kvinnor och män lika tillgång till yrkesutbildning och eftergymnasial utbildning, inklusive högskoleutbildning, av god kvalitet till en överkomlig kostnad.
- 4.4** Till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunnande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap.
- 4.5** Senast 2030 avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet och säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk och barn som lever under utsatta förhållanden.
- 4.6** Senast 2030 säkerställa att alla ungdomar och en väsentlig andel av alla vuxna – både män och kvinnor – lär sig läsa, skriva och räkna.
- 4.7** Senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling.
- 4.a** Bygga och förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för barn och personer med funktionsnedsättning, samt tar hänsyn till jämställdhetsaspekter och därmed erbjuder en trygg, fredlig, inkluderande och ändamålsenlig lärandemiljö för alla.
- 4.b** Till 2020 väsentligen öka antalet stipendier i världen som kan sökas av personer från utvecklingsländer, i synnerhet de minst utvecklade länderna, små önationer under utveckling och afrikanska länder, för studier inom högre utbildning, inklusive yrkesutbildning samt informations- och kommunikationstekniska, tekniska, ingenjörsvetenskapliga och naturvetenskapliga program, i utvecklade länder och andra utvecklingsländer.
- 4.c** Till 2030 väsentligen öka tillgången på utbildade lärare, bland annat genom internationellt samarbete kring lärarutbildning i utvecklingsländerna, särskilt de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Skriv tre delmål som handlar om din skola:

- 4.8...
- 4.9...
- 4.10...

Livsvillkor i Burundi

Redan före den pågående flyktingkrisen i Burundi var landet ett av de fattigare i världen med relativt låg förväntad livslängd. Använd dig av Gapminder för att lära dig mer om Burundi. Gapminder erbjuder rörliga grafer där man kan följa utvecklingen för alla världens länder utifrån flera olika områden, som hälsa, ekonomi eller miljöpåverkan. Gapminder skapades av Hans Rosling, professor i internationell hälsa. Har du inte redan sett hans föreläsningar rekommenderar vi att du tittar på en på youtube. (<https://youtu.be/BPt8EITQMlg>)

- 1. Gå ut grundskolan** – Öppna den här Gapminder-grafen (www.bit.ly/1mskKj0) och se hur andelen barn som går ut grundskolan i Burundi ökar över tid från 1971 och framåt. Hur stor andel av barnen i Burundi gick ut grundskolan 1971 och hur stor andel gick ut grundskolan 2011?
2. Hur många av dina klasskamrater skulle gått ut grundskolan om ni levde i Burundi 1971? Hur många skulle det vara 2011?
- 3. Jämför med Sverige.** Öppna Gapminder-grafen (www.bit.ly/1Qpuy8f) och tryck play för att se skillnaderna mellan Burundi och Sverige vad gäller andel elever som går ut grundskolan. Vad reagerar du på?